laidojimo ypatybėmis panašūs į 1970 m. tyrinėtuosius Nemaitonių (Kaišiadorių raj.) ir 1972 ir 1973 m. - Papiškių (Varėnos raj.) pilkapius. Pilkapius su nedegintų mirusiųjų kapais tenka datuoti V-VI a., o sudegintų žmonių kapus - VI-VIII a. Eitulionių pilkapius bus palikusios jotvingių gentys.

Eugenija Butėnienė

KRETUONIŲ (ŠVENČIONIŲ RAJ.) PILKAPIŲ TYRINĖJIMAI 1978 IR 1979 METAIS

Kretuonių, Švenčionių raj., pilkapyno tyrinėjimus IEM pradėjo 1976 m. ir tęsė 1977-1979 m. Iš viso per 4 metus ištirti 42 pilkapiai. Iš jų 1978 ir 1979 m. - 17 pilkapių. 1978 m. IEM tyrinėjo kartu su MAII. 1978 m. buvo tyrinėjami pilkapiai įvairiose pilkapyno vietose, o 1979 m. - pilkapyno P dalyje, kuri yra arčiau ežero.

Iš 17 ištirtų pilkapių du (Nr. 26 ir 42) buvo tušti (be kapų), trys - suplokštėję ir perkasti, juose aptikta tik paskirų sudegintų kauliukų ir įkapių, nesuardytų kapų nebuvo. Likusiuose rasti sudegintų mirusiųjų kapai. Įdomesnių duomenų davė grupės Š dalyje tyrinėti pilkapiai Nr. 27 ir 28, buvę su akmenų vainikais.

Pilkapio Nr. 27 sampilas buvo žemo pusrutulio formos, 14 m skersmens ir apie 1 m aukščio, vainikas - tik 7 m skersmens, krautas iš vienos eilės didelių akmenų (50x60, 45x50, 35x40 cm ir pan.). Akmenys sukrauti arti vienas kito, kartais ne visai vienodame gylyje. Pilkapio Š pusėje vainiko išorėje aptikti smulkesnių akmenukų grindinėliai.

Pilkapio vainiko išorėje 3,5-4 m nuotolyje aplink buvo 6 pailgos duobės. Duobių ilgis siekė 3-3,5, plotis 1-1,25 m, o gylis - iki 70 cm.

Pilkapio centre po sampilu (100 cm gilumoje nuo sampilo viršaus) rastas sudeginto žmogaus kapas. 80x120 cm dydžio plotelyje paberta sudegusių kauliukų, jie susimaišę su degėsiais. Tarp kauliukų aptikti du žalvariniai įvijiniai žiedai ir žalvarinės storagalės apyrankės dalis.

Pilkapis Nr. 28 kiek žemesnis (60-70 cm aukščio) ir mažesnis, irgi buvo apdėtas akmenų vainiku, kuris smarkiai apardytas, vidinėje pusėje yra 6-6,5 m skersmens. 1,5-2 m nuotolyje išorėje apie pilkapį iškastos 8 pailgos duobės, kurių ilgis siekia 2-2,5 m, o plotis - 1 m, gylis - 60-70 cm.

Pilkapyje Nr. 28 rasti du sudegintų mirusiųjų kapai. Kapas Nr. 1 buvo tuoj po velėna, be įkapių. Kapas Nr. 2 - pilkapio centre, 70 cm gilumoje. Pilkapio pagrinde 70x90 cm plotelyje supilti 20 cm storio sluoksneliu sudeginti kauliukai. Tarp jų sudėtos įkapės: pentinis siauraašmenis kirvis ir įmovinis ietigalis lauro lapo formos plunksna.

Pagal rastąsias įkapes pilkapiai su akmenų vainikais skirtini VI-VII a.

Minėtini dar du tyrinėti pilkapiai grupės P dalyje (arčiau ežero). Jie skiriasi iš kitų pilkapių savo išore, nes yra pailgi (pv. 32 ir 33).

Pilkapio Nr. 32 sampilas buvo 14 m ilgio, 11 m pločio ir apie 60 cm aukščio, iš smėlio, su paskirais degėsiukais. Pilkapio pagrindas padengtas 15-20 cm storio lsbai degėsingu sluoksneliu. Pilkapį juosė nuo 1 iki 1,5 m plo-

čio ir 60-120 cm gylio griovys, pripildytas labai tamsios degėsingos žemės. Pilkapyje rasti trys kapai.

Kapas Nr. 1 buvo 30 cm gilumoje. 220x180 cm plote išbarstyti sudegusių kaulų gabaliukai ir sudėtos įkapės: žalvarinė juostinė gyvuliniais galais apyrankė ir maža apyrankėlė, primenanti antsmilkinį.

Kapas Nr. 2 buvo 50 cm gilumoje. Tarp paskirų perdegusių kauliukų aptiktos dvi balno kilpos, sudėtos viena virš kitos, ir dvinariai žąslai su skersiniais.

Kapas Nr. 3 aptiktas pilkapio pagrinde, 60 cm gilumoje. 40x30 cm plotelyje tarp sudegusių kaulų ir degėsių buvo du juostiniai ietigaliai, skliautuotu raštu puoštomis įmovomis, pjautuvas, peilis ilga įkote, žalvarinis žvangutis, geležinė grandelė ir geležinis apkaliukas iš plonos sulenktos skardelės.

Pilkapis Nr. 33 buvo 11 m ilgio ir 10 m pločio, apjuostas 1 m pločio ir apie 1 m gylio grioviu. Pilkapyje rasti 5 kapai. Iš jų 4 buvo įvairiose sampilo vietose, o kapas Nr. 2 - centre po sampilu. Čia 100x130 cm dydžio plote išberti sudeginti kauliukai ir degėsiai. Tarp jų aptikta juostinė kiek platėjan[illegible]is galais apyrankė ir įmovinis 19,8 cm ilgio trumpa plunksna ietigalis. Kape Nr. 1 rastas dvigubo nupjauto kūgio formos verpstukas, puoštas šachmatiniu raštu, juostinė apyrankė ir peiliukas. Kape Nr. 3 aptiktas tik pentinis siauraašmenis kirvis. Kape Nr. 4 - molinis dvigubo nupjauto kūgio formos verpstukas, puoštas išilginiais grioveliais, sulaužyta ir apdegusi masyvi apyrankė ir molinis lipdytas puodas lygiu paviršiumi. Puodo aukštis - 18,5, anga - 14,5 cm skersmens. Kape Nr. 5 ras-

tas gabalėlis vytinės antkaklės kūginiais galais ir peiliukas.

Pagal įkapes šie abu pailgi pilkapiai skirtini VIII-IX a. Kiti pilkapyno P dalyje tyrinėti pilkapiai tiek laidosena, tiek įkapėmis neišsiskyrė, visi datuotini VIII-IX a.

Pranas Kulikauskas, Aleksejus Luchtanas

RUDESOS (MOLĖTŲ RAJ.) PILKAPIŲ TYRINĖJIMAI 1978 METAIS

Rudesos pilkapiai yra apie 6,5 km į PR nuo Molėtų ir apie 0,5 km į ŠV nuo Rudesos kaimo. Pilkapynas yra retame pušyne Š Rudesos ežero pakrantėje, abiejose pusėse miško keliuko, jungiančio Rudesos kaimą su Molėtų-Pabradės plentu. Atstumas tarp kraštinių pilkapių apie 1,2 km. Pilkapyną sudaro 38 pilkapiai, iš kurių 2 beveik sunaikinti. Pilkapiai nevienodo dydžio ir išsidėstę tarsi 4 grupėmis. R ir ŠR pilkapyno dalyje 2 grupės po 7 pilkapius. Šių pilkapių sampilai žemi (0,4-0,6 m), suplokštėję, apjuosti stambių akmenų vainikais. Pilkapyno centrinėje dalyje 18 pilkapių grupė. Čia pilkapiai aukštesni (0,8-1,5 m), 9-11 m skersmens, be akmenų vainikų, su nedideliais grioveliais papėdėje. Apie 950-1000 m į V yra dar viena labai kompaktiška 4 pilkapių grupelė. Pilkapiai iki 2 m aukščio ir 10-11 m skersmens, apjuosti grioveliais. Ši grupelė gali būti traktuojama kaip atskiras pilkapynas. Pilkapius 1978 m. aptiko MMT žvalgomoji archeologinė ekspedicija.

1978 m. VVU ištyrė 3 apardytus pilkapius R ir ŠR pil-